ప్రజాప్రతినిధుల చట్టం 1951, చరిత్ర, ప్రాముఖ్యత, సవాళ్లు

ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం 1951 అనేది భారతదేశంలో ఎన్నికలు ఎలా పనిచేస్తాయనే దాని గురించిన నియమాలు మరియు చట్టాల సమితి. ఎన్నికలకు ఎవరు పోటీ చేయవచ్చో, ఎవరు ఓటు వేయాలో తెలియజేస్తుంది. ప్రజలు ఓటు వేసే ప్రాంతాలను (నియోజకవర్గాలుగా పిలుస్తారు) ఎలా నిర్ణయిస్తారు మరియు ఎన్నికలు ఎలా జరగాలి అని కూడా చెబుతుంది. ఎన్నికలు నిష్పక్షపాతంగా మరియు బహిరంగంగా జరిగేలా చూసుకోవడానికి ఈ చట్టం కొన్ని సార్లు మార్చబడింది మరియు భారతదేశంలో ప్రజాస్వామ్యం ఎలా పని చేస్తుందనేదానికి ఇది చాలా ముఖ్యమైనది.

ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం 1951 చరిత్ర

భారత రాజ్యాంగంలో, 15వ భాగం అని పిలువబడే భాగంలో, దేశంలో ఎన్నికలు ఎలా పనిచేస్తాయనే దానిపై నియమాలు (ఆర్టికల్స్ 324 నుండి 329 వరకు) ఉన్నాయి. ఈ నిబంధనలు పార్లమెంటు మరియు రాష్ట్ర శాసనసభ రెండింటికీ ఎన్నికలకు సంబంధించిన ప్రతిదానికీ చట్టాలు చేసే అధికారాన్ని పార్లమెంటుకు ఇస్తాయి.

దేశంలో ఎన్నికల నియంత్రణను పర్యవేక్షించే లక్ష్యంతో 1950లో ప్రభుత్వం తొలి RPA (ప్రజా ప్రాతినిధ్య చట్టం)ను ప్రవేశపెట్టింది. ఈ సమగ్ర చట్టంలో కింది కీలక నిబంధనలు ఉన్నాయి.

- ప్రత్యక్ష ఎన్నికల ద్వారా లోక్ సభ మరియు శాసనసభలలో సీట్ల కేటాయింపును సులభతరం చేసింది.
  ఎన్నికల్లో అర్హులైన ఓటర్లుగా మారడానికి వ్యక్తులకు అవసరమైన అర్హతలను నిర్వచించడం.
- లోక్‌సభ మరియు అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు నియోజకవర్గాల విభజనను తప్పనిసరి చేసింది. ఈ నియోజకవర్గాల సరిహద్దులు మరియు పరిధిని డీలిమిటేషన్ కమిషన్ నిర్ణయిస్తుంది.
- ఎన్నికల సంఘంతో సంప్రదించిన తర్వాత నియోజకవర్గాలను సవరించే అధికారాన్ని భారత రాష్ట్రపతికి మంజూరు చేయడం.
- ఓటర్ల జాబితా తయారీ అనేది ఎన్నికల ప్రక్రియలో కీలకమైన అంశం. వ్యక్తులు కేవలం ఒక నియోజకవర్గం కోసం నమోదు చేసుకోవడానికి అనుమతించబడతారు మరియు వారు అస్వస్థతతో ఉన్నారని లేదా భారతీయ పౌరులు కానట్లయితే, వారు అనర్హతని ఎదుర్కోవచ్చు మరియు ఓటు వేయకుండా నిరోధించబడవచ్చు.

ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం, **1951**

- భారతదేశంలో ఎన్నికలు ఎలా జరుగుతాయో ఈ చట్టం చెబుతోంది.
- ఎన్నికలలో మోసం మరియు చెడు విషయాలు వంటి అనుమతించని విషయాల గురించి కూడా ఇది మాట్లాడుతుంది.
  ఎన్నికలతో సమస్యలను ఎలా పరిష్కరించవచ్చో చట్టం చెబుతోంది.
- పదవులకు పోటీ చేయాలంటే ఏం చేయాలో, నిబంధనలు ఉల్లంఘిస్తే ఇక రాజకీయాల్లో ఉండలేనప్పుడు ఏం చేయాలో చెబుతుంది.

ప్రజాప్రాతినిధ్య (సవరణ) చట్టం, **1966**

- ఈ సవరణ ఎన్నికల ట్రిబ్యునళ్లను తొలగించింది.
- బదులుగా, ఇది ఎన్నికల ఫిర్యాదులను హైకోర్టులకు తరలించింది.
- అయితే, రాష్ట్రపతి మరియు ఉపరాష్ట్రపతి ఎన్నికలకు సంబంధించిన సమస్యలు వచ్చినప్పుడు, భారత అత్యున్నత న్యాయస్థానం నేరుగా వాటితో వ్యవహరిస్తుంది.

ప్రజాప్రాతినిధ్య (సవరణ) చట్టం, **1988**

- బలవంతంగా బూత్‌లను స్వాధీనం చేసుకుంటే ఓటింగ్‌ను వాయిదా వేయడానికి లేదా రద్దు చేయడానికి ఈ సవరణ అనుమతించింది.
- ఎలక్ట్రానిక్ ఓటింగ్ యంత్రాల (EVM)కు సంబంధించిన సమస్యలను కూడా ఇది పరిష్కరించింది.

ప్రజాప్రాతినిధ్యం (సవరణ) బిల్లు, 2002: చట్టంలో 2002 మార్పు సెక్షన్ 33A జోడించబడింది, ఇది ప్రజలు ఓటు వేయగల అభ్యర్థుల గురించి మరింత తెలుసుకునే హక్కును ఇస్తుంది:

- ఇప్పుడు, ఓటర్లు అభ్యర్థి గతం గురించి తెలుసుకోవచ్చు.
- పోటీ పడుతున్న అభ్యర్థులు తప్పనిసరిగా చట్టంతో ఇబ్బందులు ఎదుర్కొన్నారా లేదా ప్రస్తుతం నేరారోపణలు చేసినట్లయితే, వారు పోటీ చేయడానికి దరఖాస్తు చేసుకున్నప్పుడు అందరికీ తెలియజేయాలి.
- అభ్యర్థులు తమ సొంత, బాకీ ఏంటో చెప్పాలని కూడా ఈ మార్పు చెబుతోంది.

ప్రజాప్రాతినిధ్యం (సవరణ) బిల్లు, **2010:** ఈ సవరణ చట్టం ఎన్నికల నియమాలలో ముఖ్యమైన మార్పులను తీసుకువస్తుంది. ఇక్కడ ప్రధాన అంశాలు ఉన్నాయి:

- ఇది విదేశాల్లో నివసిస్తున్న భారతీయులకు (NRIలు) ఓటు హక్కును కల్పిస్తుంది
- అయితే, NRIలు ఎన్నికలకు పోటీ చేయలేరు లేదా రిమోట్‌గా ఓటు వేయలేరు; పోలింగ్ సమయంలో వారు భౌతికంగా తమ నియోజకవర్గాల్లో ఉండాలి.

ప్రజల ప్రాతినిధ్యం (సవరణ మరియు ధ్రువీకరణ) బిల్లు, **2013**

పార్లమెంటు ఉభయ సభలు ఆమోదించిన ఈ బిల్లు, పోలీసు కస్టడీలో లేదా జైలులో ఉన్న వ్యక్తి ఓటు వేయలేక పోయినప్పటికీ, ఓటర్ల జాబితాలో ఉన్నంత వరకు, ఎన్నికలలో అభ్యర్థిగా ఉండటానికి అనుమతిస్తుంది.

ప్రజల ప్రాతినిధ్య (సవరణ) బిల్లు, **2017**

లోక్‌సభ ఆమోదించిన ఈ బిల్లు, NRIలు ప్రాక్సీల ద్వారా (వారి తరపున ఓటు వేసే వ్యక్తి) ఓటు వేయడానికి మరియు నిర్దిష్ట చట్టాల నుండి లింగ-నిర్దిష్ట నిబంధనలను తీసివేయడానికి వీలు కల్పిస్తుంది.

ప్రజల ప్రాతినిధ్య చట్టాల 1951 ప్రాముఖ్యత

- జవాబుదారీ మరియు పారదర్శకత: రిజిస్టర్డ్ పార్టీలు మాత్రమే ఎలక్టోరల్ బాండ్ల ద్వారా నిధులను స్వీకరించగలవు, పారదర్శకతను నిర్ధారిస్తాయి. అభ్యర్థులు జవాబుదారీతనాన్ని నిర్వహించడానికి పబ్లిక్ వనరులను ఎలా ఉపయోగిస్తున్నారో పర్యవేక్షించడానికి నియమాలు ఉన్నాయి.
- స్వేచ్ఛాయుత, నిష్పాక్షిక ఎన్నికలు: బూత్ క్యాప్చర్, ఎన్నికలు నిష్పక్షపాతంగా జరగడం వంటి అవినీతిని చట్టం నిరోధిస్తుంది.
- వ్యయ పరిమితులు: మితిమీరిన ఖర్చును నివారించడానికి ఎన్నికలకు ఖర్చు పరిమితులు ఉన్నాయి. పెద్ద రాష్ట్రాల్లో అభ్యర్థులు అసెంబ్లీ ఎన్నికలకు రూ.28 లక్షలు, లోక్సభ ఎన్నికలకు రూ.70 లక్షల వరకు ఖర్చు చేయవచ్చు.
- క్రిమినల్ నేపథ్యం ఉన్న వ్యక్తులు రాజకీయాల్లోకి రాకుండా చట్టం నిరోధిస్తుందని, ఎంపీలు, ఎమ్మెల్యేలపై అనర్హత వేటు వేసే నిబంధనలు ఉన్నాయని తెలిపారు.
- పార్లమెంటులో రాష్ట్ర ప్రాతినిధ్యం: భారత సమాఖ్య వ్యవస్థను ప్రోత్సహిస్తూ ప్రతి రాష్ట్రానికి పార్లమెంటులో ప్రాతినిధ్యం ఉంది.
- డీలిమిటేషన్ కమిషన్ : ప్రతి రాష్ట్రంలో ఎంపీలు, ఎమ్మెల్యేల సంఖ్యను జనాభా ప్రాతిపదికన నిర్ణయించడంతో సమానత్వం లభిస్తుంది.
- ప్రత్యక్ష ప్రజాస్వామ్యం: ప్రత్యక్ష, భాగస్వామ్య ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తూ తమ ప్రతినిధులను ఎన్నుకునే అధికారం ప్రజలకు ఉంది.
- అవినీతిని అరికట్టడం: 1951 ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం అవినీతి వ్యవహారాల విషయానికి వస్తే ప్రభుత్వ, ప్రభుత్వేతర అధికారులకు వర్తిస్తుంది.

ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టాల 1951 సవాళ్లు

- భారత ఎన్నికల కమిషన్‌లో స్వతంత్ర సిబ్బంది కొరత: భారత ఎన్నికల కమిషన్‌కు తగినంత మంది స్వంత ఉద్యోగులు లేనందున, ఎన్నికలను నిర్వహించడానికి బయటి సిబ్బందిపై ఆధారపడవలసి వస్తుంది. ఇది కమిషన్ పనికి సమస్యలను కలిగిస్తుంది మరియు మొత్తం పరిపాలనా వ్యవస్థను కూడా ప్రభావితం చేస్తుంది.

- రాజకీయ పార్టీల ఖర్చుపై పరిమితులు లేవు: వ్యక్తిగత అభ్యర్థులు తమ ఎన్నికల ఖర్చులను నిర్దిష్ట పరిమితుల్లోనే ఉంచుకోవాలి, అయితే రాజకీయ పార్టీలు ఎలాంటి పరిమితులు లేకుండా తమకు కావలసినంత ఖర్చు చేయవచ్చు. ఈ నిబంధనల లోపం ఎన్నికల ప్రక్రియను వక్రీకరిస్తుంది.
- పబ్లిక్ ఫండ్స్ మరియు అధికారిక వనరుల దుర్వినియోగం: అధికారిక వనరులను ఎలా దుర్వినియోగం చేయవచ్చో నియమాలు (RPAలు) స్పష్టంగా పేర్కొనలేదు, ఇది అధికార పార్టీకి అన్యాయమైన ప్రయోజనాన్ని ఇస్తుంది మరియు ఎన్నికలలో నిర్దిష్ట పార్టీలకు సహాయం చేయడానికి ప్రజా నిధులను ఉపయోగించుకునేలా చేస్తుంది.
- ఇందిరా గాంధీ ఎన్నికల తప్పులు: 1975లో, జగ్మోహన్ లాల్ సిన్హా అనే న్యాయమూర్తి ఇందిరా గాంధీ ఎన్నికల నియమాలను ఉల్లంఘించినందుకు దోషిగా నిర్ధారించారు. ఫలితంగా, ఆమె ఆరేళ్లపాటు ఎన్నికైన పదవిని నిర్వహించలేకపోయింది మరియు ఆమె ప్రాంతంలో జరిగిన ఎన్నిక చెల్లదని ప్రకటించబడింది.
- అభ్యర్థులు పూర్తి వివరాలను వెల్లడించలేదు: సుప్రీం కోర్ట్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు ప్రజాప్రాతినిధ్య చట్టం (RPA) అభ్యర్థులు తమ ఆస్తులు మరియు అప్పులన్నింటినీ వెల్లడించాలని కోరినప్పటికీ, చాలా మంది అభ్యర్థులు ఖచ్చితమైన సమాచారాన్ని అందించరు.
- భారత ఎన్నికల సంఘం ఆర్థిక ఆధారపడటం: రాజ్యాంగ హోదా ఉన్నప్పటికీ, భారత ఎన్నికల సంఘం పూర్తిగా స్వతంత్రంగా లేదు, ఎందుకంటే అది తన ఆర్థిక అవసరాల కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వంపై ఆధారపడుతుంది.

పాలిటి స్టడీ మెటీరియల్ ఆర్టికల్స్	
కేంద్రం-రాష్ట్ర సంబంధాలు	భారతదేశంలో ముఖ్యమైన చట్టాలు మరియు బిల్లులు
42వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం	భారత ఆర్థిక సంఘం – ఛైర్మన్ జాబితా మరియు 15వ ఆర్థిక సంఘం
భారతదేశ పౌరసత్వం	భారతీయ న్యాయవ్యవస్థ
బారత రాజ్యాంగంలో ముఖ్యమైన సవరణలు	పంచాయితీ రాజ్ వ్యవస్థ
బారత రాజ్యాంగంలోని ప్రాథమిక హక్కులు	బారతదేశంలో ఎన్నికల చట్టాలు
బారతదేశ రాజకీయ పటం	బారత ఎన్నికల సంఘం
న్యాయ క్రియాశీలత,	మహిళా రిజర్వేషన్ బిల్లు 2023
పాలిటి స్టడీ మెటీరియల్	ఒకే దేశం, ఒకే ఎన్నికల బిల్లు
పార్లమెంటరీ కమిటీలు	ఫిరాయింపుల వ్యతిరేకత చట్టం

మరింత చదవండి	
తాజా ఉద్యోగ ప్రకటనలు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత స్టడీ మెటీరియల్ (APPSC, TSPSC)	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
ఉచిత మాక్ టెస్టులు	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి
Adda247 తెలుగు APP	ఇక్కడ క్లిక్ చేయండి